Anul al 54-lea 14 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei } 14 Pagini Nr. 319 Vineri 19 Noembrie 1937

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

ABONAMENTE ÎN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ŞI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în ţară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25

CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAŢIUNEA" SIBIU

Politica construcţiilor

Rolul, pe care îl au construcţiile în viaţa economică şi socială a naţiunilor — în special, locuinţele urbane şi rurale, — este însemnat în epoca noastră şi el e demonstrat, atât prin importanţa capitalului investit în imobile, cât şi prin sporirea continuă a lucrărilor publice.

Chiar în ţările atinse mai puţin de efectele crizei economice şi financiare — întinderea şomajului şi scăderea valorii monetelor — statul şi municipalităţile au fost nevoite să stimuleze construcţiile, fie sub forma de lucrări publice, fie sub forma de locuinţe pentru populaţia nevoiaşă din oraşe şi din sate.

In ţările celelalte, mai puţin atinse de efectele crizei economice şi financiare, capitalurile au fost şi sunt atrase mai mult în imobile.

S'a constatat însă, neajunsurile ce le prezintă construcţiile, atât cele stimulate de stat şi municipalităţi sub presiunea necesităţilor sociale şi economice, cât şi cele făcute din iniţiativă particulară, în vederea plasării şi exploatării capitalului, din cauza absenţei unei politici care să corespundă cerinţelor naţionale, sociale, economice, sanitare şi estetice.

Această politică trebuie să fie definită pentru fiecare ţară, regiune şi oraş principal, de oarece există o strânsă legătură între activitatea generală economică, lucrările publice şi industria clădirilor, ca şi între nevoile sociale şi numărul locuinţelor urbane şi rurale.

In Capitala noastră, tocmai din cauza absenţei unei politici în materie de construcţii, bazată pe principiile şi cerinţele sociale, economice, igienice şi estetice, constatăm trecerea bruscă de la tipul patriarhal de locuinţă, dinainte de război, la tipul blockhouse-ului american, — pe când de-alungul căei ferate Bucureşti-Chitila s'a construit, fără nici un plan de sistematizare şi fără să se ia în serioasă consideraţie cerinţele sociale şi igienice, un tip primitiv de locuinţe.

Cum Capitala noastră are o întindere prea mare în raport cu populaţia sa şi dispune de numeroase spaţii goale, este anormală tendinţa din ce în ce mai accentuată a imobilelor cu peste 10 etaje, tip american şi fără să li se impună dispoziţii speciale pentru adăposturi, ca protecţia locatarilor să fie pe cât posibil asigurată împotriva atacurilor aeriene.

Mai sunt apoi şi celelalte consideraţii, care impun o politică în materie de construcţii urbane şi rurale: clima, desimea, sau raritatea populaţiei, viaţa socială, tradiţiile şi obiceiurile, condiţiile edilitare şi igienice.

Alt tip de locuinţe se construeşte într'o regiune cu climat continental şi alt tip de locuinţe într'o regiune cu un climat mediteranean, sau torid.

De câţiva ani, problema construcţiilor şi în special a locuinţelor urbane şi rurale, este examinată de comisiunile tehnice ale Societăţii Naţiunilor.

Din cercetările şi studiile făcute până acum de acele comisiuni, reese importanţa din ce în ce mai mare a construcţiilor, ca factor social şi economic, ca şi valoarea ce o prezintă politica construcţiilor în transformarea oraşelor şi a satelor şi în ameliorarea condiţiilor de trai a populaţiunii lor.

In buletinul Societăţii Naţiunilor din Sept. a. c., sunt publicate informaţii interesante cu privire la politica construcţiilor şi la locuinţa urbană şi rurală.

Programul adoptat de organizarea de igienă şi aprobat de consiliu în Ianuarie 1936, are de scop să defineasca pentru diferite climate, obiceiuri şi regiuni, standarduri în ceea ce priveşte locuinţa urbană şi rurală.

Apoi, organizaţia economică şi financiară a studiat locuinţa în raporturile sale cu mişcările ciclice ale activităţei economice; iar cercetările asupra rolului locuinţelor urbane şi rurale într'o politică de lucrări publice, au fost examinate de organizaţia comunicaţiilor şi a tranzitului şi de comisiunea internaţională de lucrări publice.

Se accentuează şi importanţa ce prezintă, în acest domeniu, experienţele naţionale, climatul, obiceiurile şi regiunile.

Iată pentru ce e nevoe şi la noi de o politică a construcţiilor în raport cu aceşti factori.

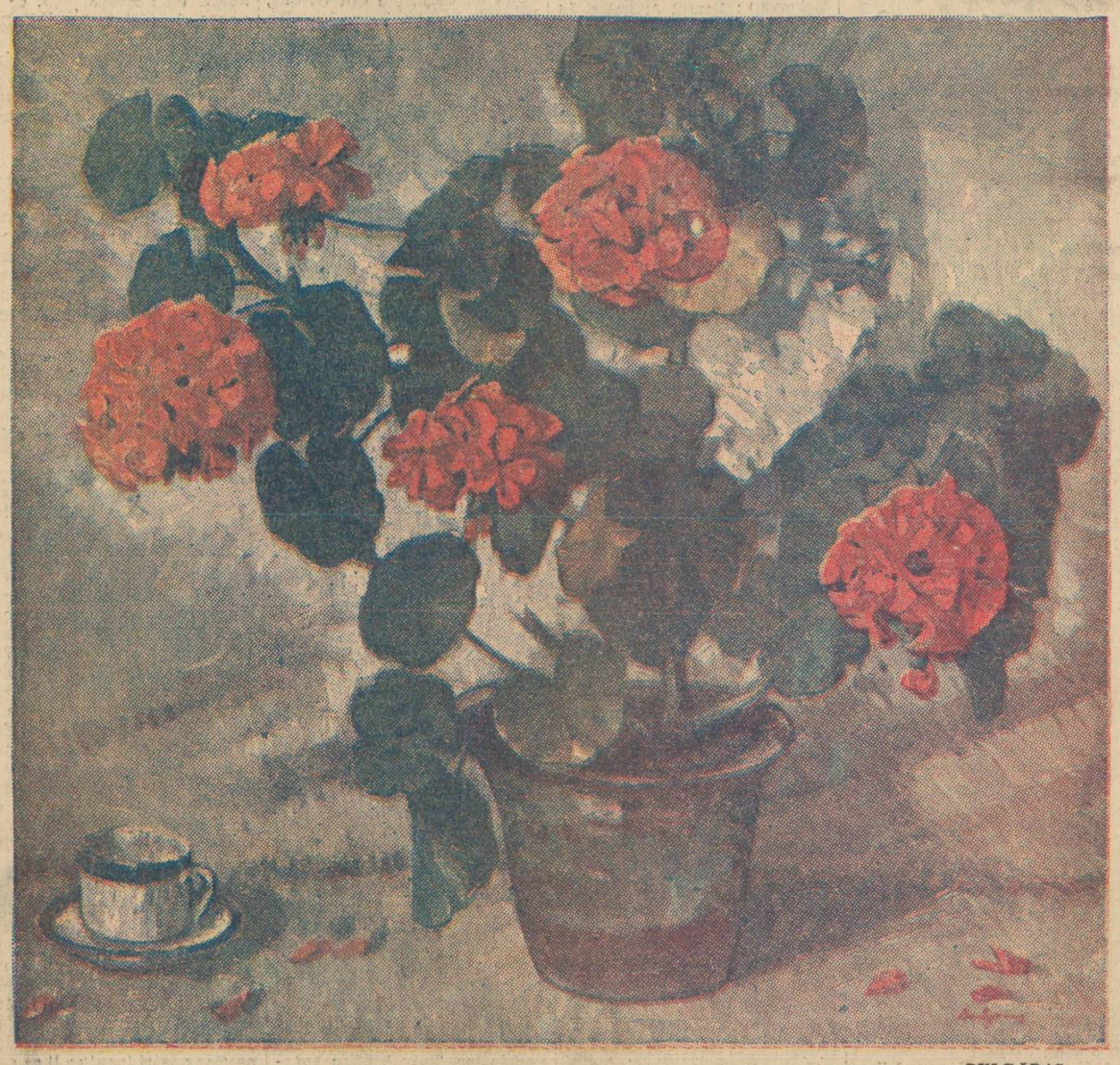

MUŞCATĂ — BULGARAŞ

Criza petrolului

de TANCRED CONSTANTINESCU
FOST MINISTRU

De mai mulţi ani, atât eu cât şi amicul meu, savantul profesor L. Mrazec, fost director al Institutului geologic şi fost ministru, am dat alarma în chestiunea petrolului. Am atras atenţiunea celor în drept că, faţă cu rezervele noastre reduse de terenuri cunoscute petrolifere, se extrage anual prea mult petrol, deci se face o exploatare prădalnică; că, prin urmare, producţiunea va scădea într'o măsură necunoscută, şi că trebuesc luate măsuri pentru găsirea de noi câmpuri petrolifere.

In acest scop, acum 12 ani, ca ministru al industriei şi comerţului şi ca autor al legii minelor, am dispus crearea unui fond de prospecţiuni şi am arătat necesitatea imperioasă de a se crea o societate de explorări cu un capital mare din care să facă parte Statul şi marile industrii de petrol, scopul acestei societăţi fiind de a se căuta noi câmpuri productive. Toate insistenţele noastre, toată alarma ce am dat, n'au putut convinge Statul, de a interveni şi soluţiona această chestiune de o importanţă capitală pentru economia naţională. Mai mult, dispoziţiunile din legea minelor din 1924, prin cari industriile cu capital românesc erau favorizate, au fost modificate, aşa că cele mai bune terenuri le-au luat întreprinderile cu capital străin.

Importanţa industriei petrolului e foarte mare: în afară de câmpul de activitate ce-l oferă unei mase mari de lucrători, maeştri, chimişti, ingineri, etc., ea aduce statului foarte însemnate venituri — câteva miliarde anual — şi este cel mai mare client al căilor ferate.

Or, prevederile noastre s'au îndeplinit, din nefericire, şi foarte curând. Producţiunea României, între Ianuarie-August 1937, a fost numai de 4.830.604 tone ţiţeiu, faţă de 5.888.174 tone în perioada corespunzătoare a anului 1936. Scăderea e deci de circa 18% şi s'a produs, deşi în cele 7 luni ale anului 1937 s'au forat 269.731 metri, faţă cu numai 217.449 în perioada corespunzătoare a anului 1936.

Din aceste cifre rezultă că randamentul pe metru liniar de foraj, care a fost de 27

(Continuare în pag. 2-a)

Atentat contra şefului tineretului Uniunii Naţionale poloneze

Varşovia, 16 (Rador).—Agenţia „D. N. B." transmite:

Un atentat a fost săvârşit azi împotriva d-lui Rutkowsky, şeful organizaţiilor de tineret ale Uniunii naţionale.

In clipa când d. Rutkowsky se pregătea să se urce într'o maşină mai mulţi necunoscuţi au tras asupra sa câteva focuri de armă, dintr'o altă maşină, care a dispărut. Deoarece d. Rutkowsky s'a aruncat imediat la pământ, gloanţele nu i-au găurit decât pălăria.

Autorii atentatului au reuşit să se facă nevăzuţi cu maşina. Deoarece d. Rutkowsky este unul din fruntaşii de extrema dreaptă ai Uniunii naţionale, criminalii sunt căutaţi în cercurile de extrema stângă.

Citiţi în pag. 9-a;

Criza politică se apropie de sfârşit

Otrăviţi cu ciuperci

Lisabona, 16 (Rador). — In două localităţi din nordul Portugaliei, şase persoane au murit după ce mâncaseră ciuperci otrăvitoare.

Alte 11 persoane sunt grav bolnave din cauză că au consumat asemenea ciuperci.

———xxx●xxx———

D. Eden bolnav

Londra, 16 (Rador). — D. Eden, ministrul afacerilor străine, suferă de o uşoară răceală.

Din această cauză, îndată după ce a avut o convorbire cu lordul Halifax, care a plecat la Berlin, d. Eden s'a înapoiat acasă, unde trebue să rămână în pat.

Fiind bolnav, d. Eden n'a putut fi de faţă la sosirea Regelui Leopold al Belgiei şi nici la banchetul de astăseară.

———xxx●xxx———

FURT MARE LA MUZEUL COLONIILOR DIN PARIS

Paris, 16 (Rador). — Necunoscuţi au furat eri noapte din Muzeul coloniilor bijuterii în valoare de peste 600.000 franci.

*

Paris, 16 (Rador). — Ziarele arată că printre bijuteriile furate noaptea trecută din pavilionul coloniilor dela expoziţia internaţională se află şi mai multe piese aparţinând vestitului tezaur al Sultanului Ahmalidu, din Cambodge.

Poliţia a stabilit că hoţii s'au introdus în pavilion printr'o fereastră.

A fost o dată...!

Cercetând trecutul politic al ţării, ai un sentiment de mândrie când constaţi cu câtă autoritate morală, cu câtă hotărîre plină de demnitate apărau înaintaşii, rostul şi prestigiul partidelor politice şi interesele ţării.

A vorbit cu demnitate de român Lascar Catargiu când, într'o împrejurare grea, a spus faimoasele cuvinte: „Aiasta nu se poate".

Tot un sentiment de demnitate însufleţea pe Ionel Brătianu când, încrezător în forţele partidului său, convins că interesele ţării cereau realizarea programului naţional-liberal, spunea cu hotărîre:

„Revendic puterea pentru partidul naţional-liberal".

Şi cu câtă demnă resemnare, ani de zile a suportat Take Ionescu un adevărat ostracism politic, fără a-şi încovoia spinarea şi fără a-şi înclina drapelul.

Au fost vremurile când omul politic ştia să-şi spue gândul întreg, cu tot curajul, fiindcă, în conştiinţa lui, gândul acela era devotat patriei şi intereselor naţionale. Au fost vremurile când şeful unui partid politic şi şeful guvernului nu puneau niciodată ambiţia şi interesele personale înaintea intereselor ţării şi când apărarea prerogativelor naţiunii, consfinţite prin Constituţie, era o sfântă datorie pentru ei.

Ce departe suntem de acele vremuri!

Partidul liberal, marele partid care a contribuit atât de mult la dezvoltarea acestei ţări, care a prezidat la cele mai mărete opere care constituesc structura solidă a organismului statului român, acest partid, al cărui drapel a fost ţinut totdeauna sus, cu demnitate şi cu mândrie, n'a cucerit puterea niciodată nici prin umilinţă, nici prin compromisuri, nici prin cramponare. A guvernat acest partid vreme îndelungată, a guvernat uneori chiar împotriva curentelor de opinie publică, dar totdeauna, ţara avea impresiunea că el se impune, iar nu că este impus.

Cine şi-ar putea închipui pe Ionel Brătianu, după patru ani de guvernare, solicitând colaborări şi carteluri electorale numai pentru a rămâne la guvern? Cine şi-ar putea închipui pe Ionel Brătianu solicitând acelora cari l-au combătut timp de patru ani de guvernare, un concurs fără bază programatică?

A făcut şi în trecut partidul liberal colaborări cu alte partide, dar acelea au fost în împrejurări grele pentru ţară, atunci când a trebuit să se dea impresiunea unei solidarităţi naţionale, sau atunci când trebuia să se lupte împotriva unei primejdii serioase. Şi totdeauna pe baza unui program de lucru bine stabilit.

Cine şi-ar putea închipui pe Ionel Brătianu, după ce ar fi făcut repetate declaraţii că şi-a îndeplinit misiunea şi că a ajuns „la ultima etapă de guvernare", provocând o criză de guvern şi lucrând în acelaş timp pe toate căile ca să rămână mai departe la guvern, chiar contra voinţei multora dintre partizanii săi?

Pe vremea aceea altfel se înţelegea demnitatea, alta era conştiinţa despre misiunea partidelor politice şi despre datoria lor de a apăra drepturile poporului şi suveranitatea lui.

Dar, atâtea lucruri s'au năruit dela o vreme încoace în această ţară, încât nimic nu mai surprinde.

De aci înainte, vocabularul nostru politic s'a îmbogăţit cu o formulă nouă: pe lângă aceea de „opoziţie miluită", vom avea şi pe aceea de „guvern miluit".

Franklin-Bouillon

Zilele trecute, a încetat din viaţă, într'o clinică din Paris, cunoscutul om politic şi prieten sincer şi devotat al românilor, Franklin - Bouillon.

Prin cultura sa întinsă, prin alesele sale însuşiri sufleteşti, prin concepţiile sale superioare cu privire la arta de guvernământ în cadrul larg al principiilor sănătoase ce asigură statului modern, ordinea, siguranţa şi consolidarea sa în toate direcţiile; ca şi prin cunoaşterea problemelor internaţionale, Franklin-Bouillon a făcut parte din elita politică şi intelectuală a Franţei, care a adus servicii, în cea mai mare criză prin care a trecut omenirea, cauzei dreptului şi a civilizaţiei.

Franklin-Bouillon a fost printre cei dintâi francezi, cari, atunci când a izbucnit războiul european, au prevăzut prăbuşirea imperiului austro-ungar, liberarea naţionalităţilor oprimate şi triumful celor ce, alături de Franţa atacată şi sângerândă, luptau pentru apărarea independenţei tuturor naţiunilor şi restaurarea dreptului.

El studiase istoria şi cunoştea stările de fapt din Europa centrală şi orientală. L-a impresionat situaţia tragică a naţionalităţilor şi în deosebi a românilor latini din Transilvania, oprimaţi de unguri.

De aceea, în timpul lucrărilor conferinţei păcii dela Paris, noi am avut în Franklin-Bouillon, cel mai convins şi înfocat apărător al cauzei noastre, cel mai în măsură să susţină în comisiunile technice şi politice din care a făcut parte, atunci când a discutat trasarea nouilor frontiere cu o deplină competinţă şi autoritate, legitimitatea revendicărilor noastre teritoriale pe temeiul principiului etnic şi al dreptului de liberă dispoziţie al naţiunii române de a reuni la vechiul regat, provinciile subjugate.

Numele lui Franklin-Bouillon va rămâne legat de acea operă istorică, ce a asigurat poporului român unitatea sa naţională în cadrul Europei de drept.

Limba noastră

MĂ FAC şi IES sinonime...

Mai în toate gramaticele noastre se zice: verbul care arată că lucrarea se face *în clipa în care vorbim* este la timpul *prezent*.

Cât de puţin potrivită e definiţia asta se vede chiar din pildele care se dau: *Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă, — vorba dulce mult aduce.* Care e *clipa* de faţă? *Aduce, se cunoaşte* arată în aceste propoziţii că lucrarea se face *în clipa* în care vorbim? Vădit că nu.

In a sa *Gramatica limbii române*, d. Iorgu Iordan, profesor la universitatea din Iaşi, dă o definiţie şi mai rea: *Prezentul*, zice el, arată că „acţiunea se petrece în momentul în care se găseşte(!) subiectul vorbitor (pag. 196)... (Prezentul) se întrebuinţează adesea în locul *perfectului simplu*... In această funcţiune poartă numele de *prezent istoric*... Prezentul funcţionează şi ca *viitor: Mâine plec la Bucureşti.* Din motive subiective... anticipăm(!) asupra viitorului închipuindu-ne ca *deja săvârşită (!)* o acţiune care trebue *să aibă loc (!)* de acum înainte". (pag. 172—173).

Prea multe greşeli în atât de puţine cuvinte. O acţiune se poate petrece *în momentul* în care *vorbeşte* subiectul vorbitor, nu *în momentul* în care *se găseşte* el.

Prezentul are înţeles de viitor, — şi îl va fi având „din motive subiective". Orice viitor are o nuanţă subiectivă: doreşti ceva, vrei ceva. Dar folosindu-ne de prezent, asta nu înseamnă că *„anticipăm* asupra viitorului, închipuindu-ne ca *deja săvârşită* o acţiune care trebue *să aibă loc* de *acum înainte*". Vai, domnule profesor, ce stil şi ce gramatică română cu *anticipăm*, cu *deja* şi *să aibă loc*...

Plec mâine la Bucureşti nu e o acţiune, pe care ne-o închipuim ca *deja săvârşită:* am şi plecat la Bucureşti. E o acţiune, pe care dorim sau avem de gând să o facem într'un viitor apropiat, — *mâine.*

Prezentul subjonctivului arată mai totdeauna o acţiune de viitor: *La fereastra din Obor, Bate murgu din picior...* Să-i dau fân şi orzişor. —*Să mă duc* (viitor) *la cătănie, murgu meu cui să rămâie* — (cui va rămânea?). *Să ne faci* (viitor) *şi pe noi Dumnezei... să gustăm* (viitor) *şi noi din puterea asta".*

„Idea unei acţiuni sau a unei stări nu e legată neapărat de o idee de timp", — de pildă: *Luna se învârteşte în jurul pământului.* (Brunot, *La pensée et la langue*, pag. 435).

Iată de ce gramatica Academiei franceze spune că prezentul arată:

O acţiune care se petrece în momentul când se vorbeşte: *Astăzi e frig.*

Un obiceiu: *Se duce la ţară în toate Duminicile.*

Un adevăr: *Oamenii sunt muritori.*

Pentru a face mai viu un fapt trecut sau viitor, îl aducem în momentul când vorbim: *Intru, poporul fuge, sacrificiul încetează,* (Racine). *Pleacă, te urmez.*

Toate acestea sunt reguli elementare. Nu e vina mea dacă nu le cunoaşte un profesor universitar, care s'a apucat să facă o gramatică a limbii.

Să vedem ce crede d. profesor că sunt sinonimele Ascultaţi. El ne învaţă: Marea majoritate a verbelor sunt predicative: *merg, umblu, vorbesc, dorm,* etc. Exemple de nepredicative: *devin* cu sinonimele populare (!) *ajung, mă fac, ies (devin* sau *ajung, mă fac, ies inginer)..."*

Cum? *Devin* e sinonim cu *mă fac,* cu *ies?* Atunci *mă fac* e sinonim cu *ies?* E cu putinţă una ca asta? Dacă verbul francez *devenir* se traduce cu *a ajunge, a se face,* foarte rar cu *a ieşi,* nu urmează de aici că aceste cuvinte româneşti sunt sinonime cu barbarul *devin,* până mai deunăzi întrebuinţat numai de mahalagii, — *cum devine chestia, cum devine cazu.* Cuvântul străin *devin* nu e sinonim cu *ajung,* după cum *bonjur* nu e sinonim cu *bună ziua,* nici *coafor* cu *bărbier,* nici *tanti* cu *mătuşe.*

Ce să mai zic de caraghioslâcul: *„devin* cu sinonimele POPULARE *ajung, mă fac, ies?"? Devin,* cocoţat în gramatica limbii *române,* e, pentru d. profesor universitar, nobil. *Ajung, mă fac, ies,* cuvinte româneşti, atât de frumoase, din *adjungere, facere, exire,* sunt biete rude sărace, — „sinonime *populare".*

Hotărît. Aşa cum e gândită, scrisă şi întocmită, cartea d-lui Iorgu Iordan nu e o gramatică a limbii. E o îndrăsneaţă încercare de a îndreptăţi şi răspândi, sub autoritatea gramaticei, schilodirea graiului romanesc.

T. ISANI

Ecoul campaniilor maghiare la Geneva

România şi tratativele cu Ungaria

„Journal de Génève" se ocupă, într'un articol, de situaţie din Europa centrală şi în special de raporturile Ungariei cu Mica Inţelegere.

„Iată 15 ani — scrie ziarul genevez — de când Europa este neliniştită de agitaţiile dunărene.

„Ex-monarhia austro-ungară, azi „balcanizată", nu riscă ea să joace în Europa un rol asemănător cu acela ţinut de „Balcani" în politica continentului?"

Această introducere în materia pe care vrea s'o trateze confratele din Geneva, nu este în acord cu situaţia reală, care se prezintă sub alt aspect decât cel presupus existent.

Cum se poate afirma că ex-monarhia austro-ungară a fost „balcanizată" şi din această cauză ea riscă să joace în Europa actuală acelaş rol pe care l-au avut înainte de 1914, „Balcanii"?

Când marele proces istoric s'a încheiat; când în urma prăbuşirii imperiului habsburgic, s'au constituit state naţionale unitare, pe temeiul drepturilor şi principiilor cunoscute şi când în Europa centrală, atât de divizată şi învrăjbită odinioară, s'a

(Continuare în pag. 2-a)

Franţa îşi cinsteşte eroii

Marii mutilaţi ai armatei franceze privind defilarea, de pe scaunele şi căruţoarele pe cari au fost aduşi, spre a retrăi epilogul uriaşei şi eroicei epopei a războiului pentru triumful ideii de libertate